

Rekenkamers en interbestuurlijk bestuur

Wanneer: Vrijdag juni 2021, 13.30 – 15.00 uur

Waar: Achter laptop of iPad

Opeenvolgende decentralisaties hebben gemeenteraden opgezadeld met complexe bestuursvraagstukken op bijvoorbeeld de jeugdzorg, kredietbanken, regionale uitvoeringsdiensten (RUD) en nu weer de regionale energietransitie (RES). Raadsleden verzoeken daarom rekenkamers regelmatig om daar onderzoek naar te doen.

We zien dat elke rekenkamer voor zijn gemeente of provincie hierdoor bij elke verbonden partij hetzelfde onderzoek doet. Hier en daar proberen rekenkamers samen te werken om dit fenomeen efficiënter te onderzoeken. Om de verwachte en onverwachte problemen in kaart te brengen en ervaringen uit te wisselen organiseert NVRR Noord voor u een digitaal congres op **vrijdag 11 juni** met als thema *Multilevel governance onderzoek*.

Na een inleiding van de provinciesecretaris van Groningen Hans Schrikkema komen de volgende vragen in aparte sessies aan bod

- 1) Hoe kunnen provinciale, waterschap en gemeentelijke rekenkamers samenwerken en welke problemen zijn daarbij te verwachten?
Met een inleiding van
- 2) Welke problemen zijn bekend uit ervaringen van rekenkamers die al langer samenwerken?
Met een inleiding van

Rekenkamer(commissie)s zijn georganiseerd op het niveau van de afzonderlijke bestuurslagen, terwijl 'besturen' tegenwoordig vooral in samenwerking gebeurt ('interbestuurlijk bestuur' of 'multi-level governance'). Anders gezegd: de rekenkamers mogen alleen beoordelen wat onze 'eigen' gemeente/provincie doet, terwijl beleid gemaakt wordt in netwerken van besturen (en vaak ook nog met private partijen). Inkoop van zorg is dikwijls intergemeentelijk georganiseerd, ruimtelijke ordening is traditioneel al een taak van verschillende bestuurslagen. De energietransitie is soms gemeentelijk beleid, soms provinciaal, soms nationaal, en dikwijls alle drie. Dat wordt nog eens versterkt door de RES: een strategie die door 'de regio' moet worden opgesteld. Dat laatste is niet zo onlogisch: samenwerking tussen gemeenten, waterschappen, provincies en energieproducenten (etc. etc.) zal bitter noodzakelijk zijn. Maar – en daar wringt de rekenkamerlijke schoen: de 'regio' bestaat in het Nederlandse bestel niet eens! Wie toetst dan de rechtmatigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid van de RES?! Iedereen voor het hele kleine stukje?? Maar er zijn nog verder gaande samenwerkingen waar de gemeenten amper iets over hebben te zeggen laat staan te controleren, bijvoorbeeld de Veiligheidsregio's.

Tegelijkertijd is er in het openbaar bestuur in Nederland een beweging op gang gekomen naar 'één overheid'. En vanuit de burger bekeken is dat ook niet zo gek. Het beleid wordt in, maar ook vooral tussen de verschillende bestuurslagen gemaakt en veel minder in de lokale en provinciale democratie.

De invalshoek is dan veel meer: burgers hebben behoefte aan bepaalde voorzieningen/diensten/maatregelen etc., en de diverse overheden moeten maar zorgen dat ze daar geïntegreerd mee aan de slag gaan. Rekenkamers zijn echter gebonden aan de eigen gemeente, en zij overzien niet het geheel. Daarbij maakt het nog wel wat uit over wat voor samenwerking tussen overheden we het hebben.

- Samenwerking op basis van de WGR; weliswaar zijn rekenkamers volledig bevoegd onderzoek te doen, maar alleen voor zover het hun eigen gemeente betreft.
- Privaatrechtelijke organisaties zoals BV's en stichtingen: rekenkamers zijn bevoegd onderzoek te doen, mits gezamenlijke overheden een belang hebben van ten minste 50%.
- Overige vormen van samenwerking, zowel horizontaal als verticaal (informeel, convenanten, regiodeals, RES): niets geregeld; dus kan een rekenkamer alleen onderzoeken wat de gemeente zelf doet en in huis heeft.

Bij de eerste twee hebben Rekenkamers dus wel mogelijkheden, bij de laatste is het zoeken. Maar ook bij het doen van onderzoek naar WGR-samenwerking en gemeenschappelijke private organisaties stuiten we op problemen: het samenwerkingsverband als zodanig kunnen we niet onderzoeken, hooguit vanuit de vraag of het gemeentelijke beleid dat in die samenwerking tot stand komt, wel aan onze eisen voldoet. Maar de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het samenwerkingsverband zelf? Dat kan alleen maar, als de rekenkamers van alle betrokken overheden samenwerken in een gemeenschappelijk onderzoek. Bij de derde categorie is het nog lastiger: deels ontbreekt het zicht, deels hebben we amper bevoegdheden.

Kernthema

Veel beleid wordt gemaakt tussen de bestuurslagen: wat betekent dat voor het beoordelen van dat beleid, hoe kunnen lokale en provinciale rekenkamers – die immers gebonden zijn aan één bestuurslaag – daar goed onderzoek naar doen? Wat kunnen we leren van opgedane ervaringen?

In een kort plenair gedeelte laten we eerst zien hoe beleid in samenwerking tussen de bestuurslagen tot stand komt en wat de invloed is van de afzonderlijke lokale en provinciale overheden. Daarbij komt bovenstaande kernvraag al aan de orde. Vervolgens gaan we uiteen in twee deelsessies. In de eerste deelsessie spitsen we het kernvraagstuk toe op de gevolgen voor rekenkameronderzoek en het organiseren van samenwerking tussen lokale en provinciale rekenkamers. In de tweede deelsessie komt een praktijkvoorbeeld van samenwerking tussen rekenkamers van verschillende bestuursniveaus (lokale en provinciale) aan de orde. Het is de bedoeling om in beide deelsessies eveneens met elkaar in gesprek over het democratisch aspect van interbestuurlijk bestuur en, vooral: hoe we als rekenkamers kunnen omgaan met interbestuurlijk bestuur.

Programma

- 13.30 uur   Opening door Michiel Herweijer (voorzitter van de kring Noord van de NVRR)
13.35 uur   Inleiding door Hans Schrikkema, provinciesecretaris Groningen
14.00 uur   Deelsessies

Deelsessie I Organiseren van samenwerking provinciale en lokale rekenkamers

Sluit de analyse aan bij de praktijk waar rekenkamers tegen aanlopen bij het doen van onderzoek bij multi-level governance? De Randstedelijke Rekenkamer (Flevoland, Noord- en Zuid-Holland en Utrecht) heeft diverse keren samengewerkt met lokale rekenkamers. Welke ervaringen zijn daarmee opgedaan? Welke vorm nam de samenwerking aan? Wat werkte wel/niet? Welke rollen konden en wilden de afzonderlijke rekenkamers spelen? Hoe ging de afstemming, gegeven de verschillen in procedures, cultuur, omvang, expertise, etc.? Was sprake van gelijkwaardigheid? Wat kan beter?

Inleiding door Linda Thompson-Voetee en Annalies Teernstra, resp. adjunct-directeur en projectleider, Randstedelijke Rekenkamer

Deelsessie II Samenwerking in de praktijk

In deze deelsessie wordt ingegaan op vragen als: wat zijn de voor- en nadelen van diverse vormen van samenwerking en waar loop je in de praktijk tegen aan bij een gezamenlijk onderzoek? Zijn er leereffecten die we met elkaar kunnen delen en waar we vanuit de rekenkamers ons voordeel mee op kunnen doen? Welke best practices zijn er? Of rekenkamers stellen voortaan een gedeeltelijk gezamenlijk onderzoeksprogramma af, of is het tijd voor een fusie: één rekenkamer voor alle gemeenten per provincie, of zelfs op een nog grotere schaal? Bijvoorbeeld rekenkameronderzoek naar de RES?!+

Inleiding door ervaringsdeskundige uit Twente: Josee Ligteringen, raadsgriffie Enschede

- 14.40 uur   Korte terugkoppeling vanuit de groepen
14.50 uur   Afsluiting door Michiel Herweijer

NB. Van beide deelsessie zal een kort verslag worden gemaakt. Vervolgens zal een klein groepje mensen van de Kring-Noord de opbrengsten bundelen en een korte notitie schrijven met adviezen/stroomschema/beslisboom.

U kunt zich aanmelden op info@nvrr.nl onder vermelding NVRR Noord congres 11 juni. U krijgt dan tijdig een link voor deze bijeenkomst. Bij de aanmelding ook graag aangeven welke deelsessie u wilt volgen.